

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

SPŠ TŘEBÍČ

PRO ŠKOLNÍ ROK 2018/2019

Minimální preventivní program (dále jen MPP) je sestaven na základě Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016), aktuální verze Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č.j.: 21291/2010-28), z národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018.

Jedná se o komplexní systémový prvek, vycházející ze školní preventivní strategie, zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Zahrnuje realizaci preventivních aktivit proti projevům rizikového chování v SPŠ Třebíč.

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

Školní preventivní strategie:

- a) je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení;
- b) je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů;
- c) vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu;
- d) jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle;
- e) je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována;
- f) se přizpůsobuje kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí;
- g) oddaluje, brání nebo snižuje výskyt sociálně patologických jevů;
- h) zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí;
- i) má dlouhotrvající výsledky;
- j) pojmenovává problémy z oblasti sociálně patologických jevů dle čl. 1, odst. 1 a případné další závislosti, včetně anabolií, dopingu, násilí a násilného chování, intolerance;
- k) pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při ochraně jejich lidských práv;
- l) podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity);
- m) poskytuje podněty ke zpracování MPP.

V SPŠ Třebíč již více než deset let pracuje školní poradenské pracoviště, které zajišťuje odborné poradenské služby žákům, rodičům a pedagogickým pracovníkům přímo v prostorách školy.

Školní poradenské pracoviště tvoří:

Mgr. Jana Novotná, školní psycholožka

Tel.: 568 832 210, 607 506 165

E-mail: jnovotna@spst.cz

Pondělí	8:00–14:00 hod. (budova C, kabinet 218)
Úterý	8:00–16:30 hod. (budova A, kabinet č. 105)
Středa	8:00–14:00 hod. (budova A, kabinet č. 105)
Čtvrtek	8:00–14:30 hod. (budova A, kabinet č. 105)
Pátek	8:00–14:00 hod. (budova A, kabinet č. 105)

PaedDr. Táňa Veselá, výchovná poradkyně

Tel.: 568 832 229

E-mail: tvesela@spst.cz

Sudý týden:	pondělí	13:25–14:10 hod. (budova A, kabinet č. 325)
Lichý týden:	pondělí	7:15–8:00 hod. (budova A, kabinet č. 325)

Ing. František Branč, výchovný poradce

Tel.: 568 832 226

E-mail: fbranc@spst.cz

Sudý i lichý týden: pondělí 14:15–15:00 hod (budova A, kabinet č. 313)

Mgr. Erika Fejtová, školní metodička prevence

E-mail: efejtova@spst.cz

Sudý týden:	pondělí	14:15–15:00 hod. (budova A, kabinet č. 217)
Lichý týden:	středa	14:30–15:15 hod. (budova A, kabinet č. 217)

Konzultaci se všemi pracovníky ŠPP je možné individuálně domluvit i v jiném termínu.

Hlavní cíle poradenského pracoviště:

Hlavní cíle vycházejí ze snahy komplexního preventivního působení ve škole, ze snahy o zlepšení systému komunikace mezi jednotlivými subjekty školy. Vzhledem k počtu žáků (cca 1200 žáků) a velikosti školy je hlavním cílem předcházení a řešení sociálně nežádoucích jevů, jako je šikana a kyberšikana, extremismus, záškoláctví, závislosti na IT a návykových látkách. Cílovou skupinou jsou především jednotlivé třídní kolektivy či žáci náchylní k patologickým jevům, práce bude tedy hlavně zaměřena na skupiny. Cílem je vytváření pozitivního klimatu školy a tříd.

Školní poradenské pracoviště nabízí:

- a) dlouhodobou a preventivní činnost s třídními kolektivy;
- b) předcházení výukovým a prospěchovým problémům žáků a jejich řešení;
- c) pozitivní ovlivňování sociálního klimatu školy a domova mládeže;
- d) předcházení sociálně nežádoucím jevům – šikana a kyberšikana, záškoláctví, závislosti, rasismus a jejich řešení s širší odbornou pomocí;
- e) poradenské konzultace žákům, rodičům a pedagogům;
- f) kariérové poradenství;
- g) krizovou intervenci;
- h) pořádání a zprostředkování přednášek a besed;
- i) podporu studentských aktivit (školní senát, spolupráce se Studentským parlamentem města)

Způsoby naplnění cílů ŠPP:

- a) individuální poradenství;
- b) dotazníková šetření, ankety;
- c) intervenční programy;
- d) adaptační programy;
- e) krizová intervence;
- f) přednášky a besedy;
- g) exkurze
- h) práce s třídním kolektivem;
- i) práce s vybranými skupinami;
- j) sociometrie.

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Školní rok 2018/2019

Minimální preventivní program školy je zaměřen na předcházení vzniku sociálně nežádoucích jevů, popř. na jejich odstranění, na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na osobnostní a sociální rozvoj a na rozvoj sociálně komunikativních dovedností. Vychází z koncepce ŠVP, ze školního řádu a ŠPP.

Významným úkolem vedení školy a členů ŠPP je motivovat pedagogické pracovníky školy, aby se podíleli na plnění cílů Minimálního preventivního programu v maximální možné míře a přispívali tak k vytváření pozitivního klimatu školy.

Hlavní aktivity školy

- odpovědnost za systematické vzdělávání školních metodiků prevence a dalších pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v netradičních technikách preventivní práce s dětmi a mládeží, v řešení problémových situací souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů;
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu a jiných oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů;
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, (především žáků 1. ročníku) zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování;
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času;
- spolupráce s rodiči v oblasti prevence problémů ve vývoji a výchově dětí a mládeže;
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů ve škole a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých;
- poskytování a zajišťování poradenských služeb žákům, rodičům i pedagogickým pracovníkům;
- pravidelné hodnocení MPP a dalších aktivit školy minimálně 1x ročně na pedagogické radě.

MPP ukládá řediteli školy

- vytvářet podmínky pro realizaci prevence a úkolů obsažených v Koncepti prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů;
- odpovědnost za plnění MPP;
- podporovat práci školního poradenského pracoviště a vytvářet mu ve škole odpovídající podmínky k práci;
- zodpovědnost za soustavné získávání odborné způsobilosti pracovníků ŠPP a vytváření podmínek pro další vzdělávání v této oblasti, umožňuje účast na vzdělávacích kurzech a seminářích;
- vytvářet prostor pro informování pedagogických pracovníků o vhodných a nejnovějších formách prevence a o situaci ve škole z hlediska rizik vzniku a projevů sociálně patologických jevů;
- zajišťovat vybavení školy odbornými a metodickými materiály a dalšími pomůckami pro realizaci MPP;
- zajišťovat spolupráci s rodiči v oblasti prevence;
- sledovat efektivitu jednotlivých preventivních aktivit, zajišťovat pravidelné vyhodnocování MPP;
- zajistit, aby v řádu školy nebo školského zařízení byl uveden zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy včetně sankcí, které z porušení tohoto zákazu vyplývají; v řádu školy též uvede potírání projevů rasismu a šikanování;
- odpovědnost za zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu.

MPP ukládá členům školního poradenského pracoviště

- koordinovat přípravu Minimálního preventivního programu;
- podle aktuálních podmínek a potřeb SPŠ Třebíč inovovat program, podílet se na jeho realizaci a vyhodnocovat jeho účinnost;
- poskytovat učitelům odborné informace z oblasti prevence;
- informovat o preventivních aktivitách pořádaných jinými odbornými zařízeními;

- sledovat ve spolupráci s dalšími pracovníky školy rizika vzniku sociálně patologických jevů;
- navrhovat cílená opatření k včasnému odhalování rizik a problémů;
- spolupracovat s okresním metodikem preventivních aktivit, poradenskými a krizovými centry, účastnit se porad organizovaných těmito pracovníky;
- informovat žáky školy, jejich zákonné zástupce a pracovníky školy o činnosti institucí zajišťujících poradenské služby a vzdělávání v oblasti prevence;
- zpracovat podklady k vypracování a hodnocení MPP.

Zaměření Minimálního preventivního programu

V obecné rovině je tento MPP zaměřen do následujících oblastí:

- působení zaměřené na zdravý životní styl (napomáhat žákům, aby žili zdravě, aby si uvědomili svou vlastní zodpovědnost vůči svému zdraví);
- zvyšování sociální kompetence (napomáhat rozvíjet sociální dovednosti žáků, aby se dokázali efektivně orientovat v sociálních vztazích, aby cítili odpovědnost za své chování a i v náročnějších situacích si uvědomovali možné důsledky svého jednání);
- posilování komunikačních dovedností (zvyšovat schopnost mladých lidí řešit a vyrovnávat se s problémy a konflikty, umět požádat jasně a vhodně o pomoc, adekvátně reagovat na nejrůznější podněty);
- odstraňování nedostatků v psychické regulaci chování (zvyšovat schopnost žáků efektivně ovládat své emoce, umět reagovat na stres a účinně se bránit všem formám sebedestrukce, učit je, aby porozuměli svým emocím a zvládali jejich extrémní podoby, např. prudké návaly hněvu nebo výbuchy vzteku);
- vytváření pozitivního sociálního klimatu (nabídnout žákům důvěryhodné a bezpečné prostředí, které bude rozvíjet a zvyšovat jejich sebevědomí a posilovat jejich schopnost umět se vyrovnat s neúspěchem);
- napomáhání mládeži formovat postoje vztahující se k významu společensky obecně přijímaných hodnot (budování úcty k zákonu, posilování právního vědomí, zdravé postoje ke konvencím apod.);
- velmi důležitá je koncepčnost a soustavný vliv na žáka; místo přílišného varování a odstrašování je lépe využívat pozitivní motivy a vzory.

Materiální zajištění v oblasti prevence

- knihovna (Ve školní knihovně mají možnost zapůjčit si literaturu pedagogičtí pracovníci i žáci. Pro výuku se používají též videokazety s tematikou životního prostředí, drogovou problematikou, kazety pro občanskou nauku, dějepis a především pro odborné předměty.);
- nástěnky;
- schránky důvěry s nástěnkami;
- sportovní hřiště, tělocvična a posilovna;
- zóna klidu pro příjemné trávení volných hodin;
- počítačová učebna;
- multimediální učebna;
- jazyková učebna;
- půjčovna sportovních potřeb.

Aktivity pro žáky a pedagogické pracovníky

Některé aktivity a programy probíhají na naší škole již tradičně. Další budou zařazeny v průběhu školního roku podle nabídky programů externích dodavatelů a zájmu žáků a pedagogických pracovníků v souladu s cíli ŠVP a ŠPP.

Plánované akce:

Září

- třídní adaptační pobyty pro 1. ročníky – DT Biskupice:
5. až 7. září MSE1, ENE1, ERS1, OKO1, AME1
10. až 12. září MEZ1, TLA1, TLB1, OZS1, MEL1
12. až 14. září STR1, ITA1, ITB1, AUK1
(zodpovídá realizační tým AP)
- styly učení – přednáška pro 1. ročníky (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- charitativní akce „Víška od srdíčka“ dále pokračuje (zodpovídá Mgr. J. Novotná)

Říjen

- Bílá pastelka – charitativní sbírka na pomoc nevidomým a slabozrakým (zodpovídá Ing. Budařová)
- dotazníková šetření – mapování vývoje vztahů v třídních kolektivech 1. ročníků (srovnání s adaptačními pobyty: obtížnost výuky, problémy s adaptací na novou školu, vztahy k učitelům, výskyt sociálně nežádoucích jevů (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- Bijásek – návštěva tematicky vhodných filmových představení s následnou besedou s pedagogem (zodpovídá PaedDr. Veselá)

Listopad

- dotazníkové šetření v DM a jeho vyhodnocení – adaptace žáků 1. ročníků a nových žáků z vyšších ročníků ubytovaných v DM (zodpovídá a vyhodnocuje vedoucí DM PhDr. Klimánková, informace předává vedení školy a školní psycholožce)
- dotazník Klima domova mládeže (zodpovídá a vyhodnocuje vedoucí DM PhDr. Klimánková)
- soutěž ENERSOL a matematická hra ABAKU (zodpovídá Mgr. Kučírek)
- soutěž v piškvorkách (zodpovídá Mgr. Kučírek)
- dotazníková šetření – mapování vývoje vztahů v třídních kolektivech 1. ročníků (srovnání s adaptačními pobyty: obtížnost výuky, problémy s adaptací na novou školu, vztahy k učitelům, výskyt sociálně nežádoucích jevů (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- spolupráce s Fondem Sidus v rámci vybraných charitativních projektů (zodpovídá Mgr. Bobková)
- program záchranné služby pro 2. ročníky (zodpovídá Mgr. J. Novotná)

Prosinec

- beseda pro žáky 2. ročníků s PaedDr. J. Auerovou z Probačnické a mediační služby ČR (zodpovídá PaedDr. Veselá)

- Bijásek – návštěva tematicky vhodných filmových představení s následnou besedou s pedagogem (zodpovídá PaedDr. Veselá)
- divadelní představení „Memento“ – dramatizace románu Radka Johna, program pro žáky 1. ročníků – realizace: umělecká agentura RAJCHA (zodpovídá PaedDr. Veselá)

Leden

- kariérové poradenství pro 4. ročníky: možnosti dalšího studia, administrativní kroky, konkrétní setkání se zástupci vysokých škol (zodpovídá PaedDr. Veselá)
- dotazník „Nikdo nemá právo ubližovat druhému“ – dotazníkové šetření v domově mládeže (zodpovídá a vyhodnocuje vedoucí DM, informace předává vedení školy a školní psycholožce)

Únor

- „Nestaň se bílým koněm“- beseda s pracovníky Občanského sdružení pro všechny třetí ročníky (zodpovídá PaedDr. Veselá)
- projekt „Bijásek“ – ZAKLADATEL – příběh muže, který byl ztělesněním amerického snu a vybudoval nejznámější síť rychlého občerstvení na světě (zodpovídá PaedDr. Veselá)
- hodiny se školní psycholožkou v končících ročnících (zodpovídá Mgr. J. Novotná)

Březen

- dotazník prevence drogových závislostí – dotazníkové šetření v DM (zodpovídá PhDr. Klimánková)
- charitativní sbírka Šance na pomoc sociálně znevýhodněným (Zajišťuje PaedDr. Veselá)
- dotazníkové šetření pro 2. ročníky – 1. část - mapování vývoje vztahů v třídních kolektivech obtížnost výuky, vztahy k učitelům, výskyt nežádoucích jevů, srovnání s 1. ročníkem (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- beseda s pracovníky Občanského sdružení pro končící ročníky na téma kariérové poradenství (zodpovídá PaedDr. Veselá)

Duben

- dotazníkové šetření pro 2. ročníky – dokončení - mapování vývoje vztahů v třídních kolektivech obtížnost výuky, vztahy k učitelům, výskyt nežádoucích jevů, srovnání s 1. ročníkem (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- soutěž „Automechanik – junior“ (zodpovídají učitelé odborných předmětů a OV)

Květen

- podpora žáků v době konání maturitních zkoušek a závěrečných učňovských zkoušek (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- účast na mezinárodním setkání kovářů ve Francii (zodpovídá p. Jan)
- kariérové poradenství pro 3. ročníky: inteligenční a osobnostní testy dle zájmu jednotlivců (zodpovídá Mgr. J. Novotná)

Červen

- exkurze

- podpora žáků, rodičů a pedagogů při zvládnání zátěžových situací v souvislosti s koncem školního roku (zodpovídá Mgr. J. Novotná)

Celoroční aktivity:

- intervenční programy – pro vybranou třídu, v případě potřeby na vyžádání třídního učitele – realizace: ŠPP, DDM
- nabídka pro maturanty – kariérové poradenství, zaměření na styly učení, relaxace, psychohygienu (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- práce s žáky s výukovými problémy, pomoc se zvládnáním stresových situací (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- vedení žáků s PUP (zodpovídá Mgr. J. Novotná)
- řešení šikany a kyberšikany – důraz na práci s třídním kolektivem, individuální práce s jednotlivcem (zodpovídá ŠPP)
- ve spolupráci s vyučujícími řešení studijních a výchovných problémů s důrazem na poskytování individuálních konzultací žákům a jejich zákonným zástupcům při řešení výchovných a výukových problémů (zajišťuje ŠPP)
- vedení dokumentace o žácích s výchovnými a výukovými problémy, spolupráce s třídními učiteli, s ostatními pedagogickými pracovníky, návrhy na odborné vyšetření, seznámení s výsledky vyšetření v PPP Třebíč, realizace doporučených opatření – ŠPP
- spolupráce s MěÚ Třebíč, Úřadem práce Třebíč, Policií ČR, PMS ČR, lékaři, SŠ a VŠ, se zájmovými a sportovními organizacemi
- průběžné sledování nabídky vzdělávacích programů pro pedagogické pracovníky, účast na vhodných programech dalšího vzdělávání
- spolupráce s rodičovskou veřejností, poskytování informací o výchovném poradenství, nabídka odborných služeb v oblasti pedagogiky, psychologie a prevence
- vedení informačních nástěnek (aktualizovat informační materiály – seznam organizací, institucí, linek důvěry, které mohou žáci využít při výskytu problému nebo pocitu ohrožení, dále nabídky volnočasových aktivit organizovaných v Třebíči apod. (zodpovídá Mgr. Novotná, PhDr. Novotná)
- věnování zvýšené pozornosti handicapovaným žákům a žákům, u nichž jsou zjištěny aktuální problémy v chování nebo prospěchu (zodpovídají všichni pedagogičtí pracovníci)

V rámci vyučovacích předmětů:

- v předmětu český jazyk u učebních oborů se zaměřit na důsledky používání návykových látek pro společnost. Umožnit žákům vlastní vyjádření se k této problematice formou mluvního cvičení (např. referátu). (zodpovídají vyučující českého jazyka)
- v předmětu český jazyk u studijních oborů zpracují žáci referát nebo úvahu na téma drogové závislosti. V literární oblasti se zaměřit na autory a díla a také filmové adaptace a kritiku, zabývající se problematikou mladých lidí a drog – vést žáky k vyslovení vlastního názoru na tato díla. Upozornit na další oblasti kultury (hudba, výtvarné umění, divadlo), kde se s problematikou drog setkáváme. (zodpovídají vyučující českého jazyka)
- v předmětu občanská nauka - projekce videopořadů s problematikou návykových látek s následnou besedou, usměrnění názorů žáků, řešení otázek rozvoje osobnosti, boj s průměrností a lhostejností (zodpovídají vyučující OBN)
- v 1. ročníku v občanské nauce věnovat pozornost zdravému životnímu stylu (zodpovídají vyučující občanské nauky)
- v předmětu OBN (psychologie) zařadit téma toxikomanie, zaměřit se též na léčbu závislosti (zodpovídají učitelé OBN)

- v předmětu základy přírodních věd, chemie a ekologie vypracují žáci plakáty s tematikou ochrany životního prostředí, boje proti návykovým látkám (zodpovídá vyučující ZPV, CAE)
- v předmětu základy přírodních věd, chemie, chemie a ekologie zařadit do učiva veškeré poznatky o základních skupinách zneužívaných návykových látek. Seznámit též s fyzickými a psychickými důsledky na lidský organismus. (zodpovídají vyučující ZPV, CHE, CAE)
- v odborných předmětech (např. řízení motorových vozidel, automobily, zemědělské stroje) zdůrazňovat nebezpečnost užívání návykových látek v souvislosti s vykonáváním odborných činností. (zodpovídají učitelé odborných předmětů)
- organizovat předváděcí akce žáků oborů umělecký kovář a pasíř (zodpovídají učitelé odborného výcviku)

KRIZOVÉ PLÁNY ŠKOLY

I. Řešení šikany a kyberšikany

Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Při zhodnocování projevů násilí vždy posuďte, zda jsou přítomny znaky šikanování: **záměrnost, opakování, samoučelnost agrese a nepoměr sil.**

Šikanování zahrnuje:

- a) fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě;
- b) slovní útoky v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování;
- c) sexuální obtěžování až zneužívání;
- d) v nepřímé podobě i nápadné přehlížení a ignorování.

Společný postup při řešení šikany:

- a) při podezření na šikanu informuji vedení školy (ředitel, zástupce ředitele);
- b) ŠPP (školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence) zajistí šetření, všichni respektují doporučení vedení školy;
Všechna vyšetřování by měla probíhat v utajení. Celé vyšetřování musí být písemně zdokumentováno – dokumentace je významná v případě stížností rodičů agresorů a slouží jako materiál v dalším postupu. Měla by obsahovat seznam agresorů s tím, kdo, kdy, kde, jak a komu co dělal, vše s poznámkou, kdo to řekl.
- c) vedení školy seznamuje rodiče agresora a oběti s výsledky šetření a navrhuje řešení;
- d) vedení školy seznamuje třídu se situací ve třídě a potrestání viníků;
- e) vedení školy v nejbližší době informuje celý pedagogický sbor;
- f) informace směrem k veřejnosti poskytuje pouze vedení školy;
- g) se třídou se nadále pracuje ve spolupráci se školní psycholožkou.

Vývojová stadia šikany:

1. Ostrakismus - okrajový člen třídy je neuznávaný, ostatní ho odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, dělají na jeho účet drobné legrácky.
2. Fyzická agrese a psychická manipulace – přidává se první fyzická agrese, stupňuje se psychická manipulace.
3. Vytvoření jádra – vytvoří se skupina agresorů, kteří začínají systematicky šikanovat nejslabší, agrese se stupňuje.
4. Většina žáků ve třídě přijímá normy agresorů.
5. Totalita – nastolení totalitní ideologie šikanování.

Fáze vyšetřování: (závisí na stadiu šikany)

1. – 3. stadium - scénář č. 1

- a) rozhovor s informátory a oběťmi;
- b) nalezení vhodných svědků;
- c) individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
NEKONFRONTOVAT OBĚŤ A AGRESORA A SVĚDKY S AGRESORY!
- d) zajistit ochranu obětem;

e) rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

4. – 5. stadium – scénář č. 2

- a) přizvání odborníka (např. ze Střediska výchovné péče);
- b) nedělat zásadní kroky ve vyšetřování bez odborné pomoci;
- c) nahlásit na Policii ČR;
- d) ostatní kroky jsou shodné s 1. - 3. stadiem.

Pro řešení 1. – 2. stadia šikany + začátek 3. stadia lze provádět ve třídách vrstevnický program za účasti třídního učitele – realizace: školní psycholožka, výchovný poradce, školní metodička prevence

Učitel jako přímý svědek šikany:

- a) Zvládnout vlastní šok a zastavit násilí – pedagog musí zvládnout svůj vlastní šok zvláště u brutální šikany a zastavit násilí.
- b) Přivolat pomoc – učitel by měl zalarmovat své kolegy, ale neměl by nechat třídu bez dozoru, může vyslat pro kolegu třeba žáka, který nebyl do šikanování zapojen.
- c) Postarat se o oběť – poskytnout jí nejnnutnější pomoc a ochranu, v případě, že postižený žák je zraněný, je třeba zavolat lékaře a informovat rodiče.
- d) Zabránit domluvě – zabránit tomu, aby došlo k domluvě zainteresovaných žáků (agresorů a příp. svědků) před zahájením vyšetřování, např. zajištěním pedagogického dozoru.
- e) Začít rychle, nejlépe ten samý den vlastní vyšetřování – vyslechnout po jednotlivě účastníky a jejich výpovědi dát postupně dohromady.
- f) Nahlásit celou věc policii – v případě závažnější šikany, došlo-li např. k fyzickému napadení, ublížení na zdraví či škodě.

Možnosti potrestání agresora:

- a) výchovná opatření: napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, podmíněčné vyloučení, vyloučení;
- b) snížení známky z chování;
- c) krátkodobý dobrovolný pobyt v dětském diagnostickém ústavu či SVP (Středisko výchovné péče);
- g) umístění do diagnostického ústavu na předběžné opatření a následné nařízení ústavní výchovy;
- d) při odmítnutí spolupráce rodičů nahlásit na OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dětí).

Rozhovor s rodiči: (bez přítomnosti agresora, vždy jednotlivě)

- a) seznámení rodičů s problémem;
- b) postupné vyjádření všech pedagogů;
- c) vyjádření rodičů;
- d) rozhodování komise za zavřenými dveřmi;
- e) seznámení rodičů i žáků se závěrem komise (rodiče podepíší, že s opatřením souhlasí);
- f) domluvit se na časovém horizontu nápravy chování, zpětná kontrola (zda se situace zklidnila);
- g) nezapomenout upozornit rodiče na další opatření, pokud tato přijatá nepomohou.

Otázky, na které musíme znát odpověď: (bez toho se nepouštět do řešení s rodiči)

- a) kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí;
- b) kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů;

- c) kdo z agresorů je iniciátorem, kdo je aktivní účastník šikanování;
- d) kdo je agresorem i obětí;
- e) co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětem;
- f) k jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo.

Kyberšikana – (též kybernetická šikana, počítačová šikana, cyberbullying) je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, Internet, blogy a podobně. Řada jejích projevů může spadat do oblasti kriminálních činů.

Projevy kyberšikany:

Zasílání obtěžujících, urážejících či útočných mailů a SMS, vytváření stránek a blogů dehonestujících ostatní, popřípadě může sloužit k posilování klasických forem šikany, nejčastěji prostřednictvím nahrávání scény na mobilní telefon a jejího následného rozesílání známým dotyčného, popřípadě vystavení na Internetu. Zejména poslední varianta šikany může být extrémně nebezpečná – pokud se spojí s nějakou velmi ponižující situací, takovéto zveřejnění ponižujících materiálů pro obrovské množství lidí (které nelze vzít zpět) mnohonásobně zvyšuje utrpení a trauma oběti, což na ni může mít extrémně neblahý dopad. S kyberšikanou úzce souvisí i tzv. kybergrooming. Tímto termínem je označováno chování internetových uživatelů, které má v nezletilých vyvolat falešnou důvěru a připravit je na schůzku v reálném světě, jejímž cílem je oběť pohlavně zneužít. Groomer s obětí komunikuje přes Internet i řadu měsíců, pokud se jí nedaří ke schůzce přesvědčit, přichází na řadu různá forma nátlaku, například vyhrožování zveřejněním choulostivých fotografií, které se podařilo z oběti vylákat. I zde se jedná o kyberšikanu.

Charakteristické rysy:

- a) nezávislost na místě a čase;
- b) proměna agresora i oběti;
- c) pro pobavení kohokoli;
- d) obtížná kontrola;

Hlavní zásady řešení kyberšikany ve škole:

Šetření kyberšikany se nijak neodlišuje od řešení „klasické“ šikany.

- a) důkladné vyšetření, určení agresora a oběti – spolupráce ŠPP, vedení školy;
- b) zabavení, stažení, uchování důkazního materiálu;
- c) zajištění podpory a pomoci externího pracovníka – PMS;
- d) u závažných případů nahlásit Policii ČR;
- e) informovat zákonné zástupce.

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší

moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě.

Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pocit'uje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy k ochraně pedagoga a k účinné prevenci a řešení takového chování-

Prevence řešení šikany žáka vůči učiteli

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy, vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.

Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu. Posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod. Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků. Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost. Všimá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje. Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy. Všimá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák/student cítí přijatý.

Zásady řešení šikany žáka vůči učiteli

Při řešení postupujeme podobně jako při řešení šikany vůči žákovi. Máme však na paměti jistá specifika.

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Proto je zapotřebí, aby tuto skutečnost škola neočekávala a nevyžadovala. Naopak je zapotřebí, aby podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci, se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.

Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).

V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

II. Řešení nejobvyklejších případů výskytu návykových látek ve škole

1. Žáci kouří (píjí alkohol) v prostorách školy a školského zařízení nebo v době školního vyučování.

Školním řádem je zakázáno užívat nebo nosit do zařízení jakékoliv návykové látky. Sankčním řádem, který je součástí školního řádu, vymezte sankce, které následují při zjištěném porušení řádu. Výchovná opatření uložená školou kombinujte s oznámením záležitosti zákonným zástupcům (dle § 7 odst. 1, zákona č. 359/1999 Sb.) a oznámením orgánům sociálně-právní ochrany (dle § 10 odst. 4, zákona č. 359/1999 Sb.).

Řešení užívání návykových látek žáky školy mimo dobu školního vyučování nebo prostory školy nepřísluší škole, ale rodičům a obci. Užívání návykových látek není trestné, ale neexistuje žádná legální cesta, jak by si osoba mladší 18 let mohla nějakou takovou látku opatřit. Musel tedy nutně někdo pochybit – ten, kdo ji dítěti dal, předal nebo prodal. V takovém případě se dopustil přestupku proti zákonu, v případě prodeje nebo podávání alkoholu i trestného činu a je třeba porušení zákona oznámit orgánům obce nebo Policii ČR.

2. Žák se dostaví do školy pod vlivem alkoholu nebo nějaké omamné psychotropní látky

Nejprve zajistěte jeho bezpečí a zjistěte co nejpřesněji zdravotní stav. Je-li ve stavu akutní intoxikace, volejte záchranku. Současně vyrozumíte zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany.

Vyhodnotíte-li situaci tak, že lékaře není nutné volat, volejte zákonné zástupce a trvejte na tom, aby si dítě převzali. V dané situaci nedokážete dostatečně zajistit dohled a je třeba, aby se ho ujali rodiče. Jestliže se rodiče nedostaví, zajistěte povinný dohled po dobu školního vyučování a kontaktujte orgán sociálně-právní ochrany dětí.

3. Zachytíte u žáka alkohol nebo tabákové výrobky a chcete je někomu vrátit

O zachycení věci sepište záznam, který obsahuje datum, čas, popis předmětů, komu patří, za jakých okolností byly zachyceny a kým. Osobám mladším 18 let žádnou takovou látku vracet nemůžete, neboť byste je tím v konzumaci podporovali, a to vám zákon zakazuje. Z nálezu vyvodte kázeňské důsledky ve smyslu řádu školy nebo zařízení. Zachycené předměty vraťte zákonným zástupcům na základě protokolu. Při předání věcí jim opětovně vysvětlíte, že nosit návykové látky do školy není dovolené a že jste v případě jejich užívání osobou mladší 18 let povinni informovat orgán sociálně-právní ochrany.

4. Ve škole objevíte uživatele omamných nebo psychotropních látek

Jestliže jste uživatele objevili, je velká pravděpodobnost, že objeven být chtěl. Jestliže s vámi chce hovořit, potom se rozhovoru nevyhýbejte. V žádném případě mu ale neslibujte, že nebudete nikoho informovat. Informovat budete muset zákonného zástupce a orgán sociálněprávní ochrany dětí. Situaci není třeba dramatizovat, ale ani bagatelizovat. Nevyhýbejte se podání informace orgánu sociálně-právní ochrany, neboť zákonní zástupci mnohdy nevědí, jak situaci řešit. Škola, na rozdíl od orgánu sociálně-právní ochrany dětí nemá možnosti, jak je k řešení přimět. Role školy a školského zařízení je pouze preventivní a poradenská.

5. Zachytíte látku, o které se domníváte, že je omamná nebo psychotropní

Objevenou látku vložíte tak, jak je, do velké obálky a tu zapečetíte a uložíte do trezoru. S látkou ani s obalem nijak nemanipulujte, nic nerozbalujte a neochutnávejte. O nález sepišete písemný záznam, ve kterém přesně uvedete, jak látka vypadá, kdo ji objevil, kde, za jakých okolností a u koho. Protokol podepíše ředitel nebo zástupce, ten, u koho byla látka objevena, a třetí (dospělá) osoba. Jestliže ten, u koho byla látka objevena (nebo ten, který látku odevzdal) odmítne záznam podepsat, uveďte do kolonky pro jeho podpis – odmítl podepsat. Celou dobu jste nemanipulovali s omamně psychotropní látkou, ale s látkou pro vás neznámou a podezřelou. O skutečném obsahu nález rozhodne laboratoř, což také sdělíte tomu, u koho byla nalezena. Nález předáte Policii ČR.

6. Dozvíte se, že některý žák do školy přináší omamné nebo psychotropní látky a předává je

Taková osoba je distributorem omamně psychotropní látky a je zcela jedno, jestli tyto látky někomu dává nebo prodává. Také je docela jedno, o jaké omamně psychotropní látky se jedná (jde-li o OPL ve smyslu zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách). Tato osoba se dopouští závažného trestného činu (§ 187 trestního zákona) a vaší povinností je páčání tohoto trestného činu přerušit (§ 167 trestního zákona). Přerušit trestný čin můžete i tím, že ho oznámíte orgánům činným v trestním řízení. (Viz Příručka pro školní metodiky prevence, Mgr. Ludmila Březinová, Brno 2007, www.poradenskecentrum.cz)

III. Omlouvání žáků a prevence záškoláctví

Obecně se absencí žáků zabývá školní řád (viz příloha A). Tato pravidla slouží k jednotnému postupu při řešení problémů se zvýšenou absencí.

1. O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáka informuje třídní učitel některého ze členů ŠPP (výchovního poradce, metodika prevence, školního psychologa), který údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti ověřuje třídní učitel její věrohodnost.
2. Neomluvená nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem třídní učitel formou pohovoru za přítomnosti některého z členů ŠPP. Na pohovor je zákonný zástupce nebo zletilý žák pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem. Seznámí zákonného zástupce nebo zletilého žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené nepřítomnosti. Provede zápis z pohovoru (dokument viz GA - Záznam o pohovoru o neomluvené nepřítomnosti žáka), do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se

zákonným zástupcem nebo zletilým žákem. Zákonný zástupce nebo zletilý žák zápis podepíše a obdrží kopii zápisu. Případné odmítnutí podpisu nebo převzetí zápisu zákonným zástupcem nebo zletilým žákem se do zápisu zaznamená.

3. Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin svolává ředitel školní výchovnou komisi, které dle závažnosti a charakteru absence žáka účastní: ředitel školy, zákonný zástupce či rodič u zletilého žáka, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí (u nezletilých žáků), školní metodik protidrogové prevence a školní psycholog. Zákonní zástupci jsou pozváni doporučeným dopisem, o závěrech jednání se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší (viz GA – Zápis z výchovné komise). Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu. Dle §10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, je škola povinna oznamovat orgánu sociálně-právní ochrany dětí skutečnosti nasvědčující tomu, že se v konkrétních případech jedná o zahálčivý nebo nemravný život, zanedbávání školní docházky, neplnění rodičovské zodpovědnosti apod.
4. Přesáhne-li neomluvená nepřítomnost nezletilého žáka 25 hodin, ředitel školy zašle oznámení o záškoláctví s příslušnou dokumentací orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) nebo pověřenému obecnímu úřadu (dokument viz GA – Přestupková komise).
5. V případě opakovaného záškoláctví v průběhu jednoho školního roku, a pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek, je informována Policie ČR pro podezření ze spáchání trestného činu ohrožování mravní výchovy mládeže. Kopie hlášení se zasílá na pověřený obecní úřad.

Spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi

- a) V případě, kdy selže preventivní opatření školy a dojde k průkaznému zjištění zneužívání návykových látek a jiným patologickým jevům nebo je žák prokazatelně ovlivněn drogou v době vyučování, kontaktuje škola školský úřad, zdravotnické zařízení a rodiče.
- b) V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče uvědomí škola oddělení péče o dítě, oddělení sociální prevence a sociální odbor OÚ a oznámí věc na Policii ČR.
- c) Další spolupráci podle potřeb realizovat s:
 - Krajská hygienická stanice
 - Oddělením péče o dítě a rodinu
 - Sociálními kurátory
 - Policií ČR – oddělení mládeže
 - Pedagogicko- psychologickou poradnou
 - Střediskem výchovné péče
 - Krizovým centrem při Lince důvěry
 - Krajským (resp. městským) úřadem
 - Školským úřadem
 - Probační a mediační službou ČR

V Třebíči 31. 8. 2018

Mgr. Jana Novotná, školní psychologka
Mgr. Erika Fejtová, školní metodička prevence